

บทที่ 3

ความตั้งใจของทีมงาน

ภาพทุกภาพที่เราได้เห็นบนจอโทรทัศน์ได้ผ่านการกระบวนการคิดของทีมงานผู้ผลิต โดยทีมงานจะต้องพยายามหาคำตอบให้กับคำถามสำคัญ 2 คำถามคือ

- What is needed? และ
- How to get it?

What is needed? เราพยายามสื่ออะไรให้แก่ผู้ชม ต้องการให้เขารู้สึกอย่างไร เน้นอะไร ดังนั้น ทีมงานจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันถึงวัตถุประสงค์ในตอนนั้นๆ จากนั้นๆ ว่าต้องการสื่ออะไรเสียก่อนเพื่อให้คำตอบ How to get it? ของทุกฝ่ายออกมาตรงกัน คือทำอย่างไรถึงจะสื่ออารมณ์นั้นได้ มีวิธีอะไรบ้าง หนทางใดที่เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้นๆ ได้ โดยทีมงานแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นของตนเอง

ใคร ทำอะไร ในกองถ่าย

1.โปรดิวเซอร์ (producer) มีหน้าที่คือ อำนวยการผลิต เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของบริษัทและอาจเป็นคนเลือกแนวคิดของเรื่อง หรืออาจจะเป็นคนคิดเรื่องเองก็ได้ เป็นคนเลือกทีมงานและควบคุมงบประมาณการผลิต แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

-ครีเอทีฟ โปรดิวเซอร์ (creative producer) เนื่องจากการเขียนบทเพื่อผลิตละครโทรทัศน์จำเป็นต้องมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นบทที่นักเขียนบทเขียน อาจมีรูปแบบที่ตรงตามลักษณะการเขียน แต่ในทางปฏิบัติ บทอาจไม่มีทางเป็นไปได้ในการถ่ายทำ หรือต้องใช้งบประมาณสูงในการสร้างฉาก จึงเป็นหน้าที่ของโปรดิวเซอร์ในการแก้ไขบทเหล่านั้น และในที่สุดหลังจากมีประสบการณ์ และเข้าใจเทคนิคการเขียน รวมทั้งการมีแนวคิดใหม่ๆ ทำให้โปรดิวเซอร์เริ่มเขียนบทเอง และถูกเรียกว่า ครีเอทีฟ โปรดิวเซอร์

-ไลน์ โปรดิวเซอร์ (line producer) เป็นโปรดิวเซอร์ที่ไม่รับผิดชอบในการเขียนบท

เนื่องจากงานของโปรดิวเซอร์มีทั้งการหาเรื่องมาผลิต เลือกทีมงาน นักแสดง สถานที่ถ่ายทำ แก้ไขปัญหาในกองถ่าย จัดเวลาการถ่ายทำ ฯลฯ ทำให้ในบางทีมงานจะมีโปรดิวเซอร์มากกว่า 1 คน

2.ผู้กำกับ (director) เป็นหน้าที่ที่สำคัญและยุ่งยากที่สุดสำหรับการผลิตละคร เพราะผู้กำกับต้องกำกับทั้งการแสดงของนักแสดง และการทำงานของทีมงาน เป็นบุคคลที่ตัดสินใจบทและภาพในขั้นสุดท้าย คือถ้าผู้กำกับไม่พอใจในภาพที่ได้ ต้องการให้มีการแก้ไข ก็ต้องทำกันให้ถึงที่สุดจนกว่าผู้กำกับจะพอใจ

ผู้กำกับจะต้องละเอียดกับองค์ประกอบในภาพ สามารถให้นักแสดงเปลี่ยนชุดที่ฝ่ายเสื้อผ้าเลือกไว้ได้ ถ้าเป็นชุดที่ไม่เข้ากับแนวคิดของเรื่อง หรือของตัวผู้กำกับเอง และให้ฝ่ายแสงปรับเปลี่ยนไฟให้มีเงา และความเข้มที่พอเหมาะ และเมื่อองค์ประกอบภาพเรียบร้อย ผู้กำกับจะนั่งหน้าจอมอนิเตอร์ และตั้งใจดูการเคลื่อนไหว และอารมณ์ของตัวละคร การเคลื่อนกล้องและการตัดภาพจากกล้องหนึ่งไปต่ออีกกล้องหนึ่ง (switching) ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้กำกับนั้น นอกจากจะต้องรู้จักการเลือกใช้คนแล้ว ยังต้องมีความรู้ ความเข้าใจในงานทุกอย่างในกองถ่าย คือผู้กำกับอาจจะไม่เก่งในเรื่องเสื้อผ้า แต่จะต้องบอกได้ว่าอะไรดี หรือไม่ดี ผู้กำกับบางคนก็จะเขียนบทเอง และทีมงานจะพยายามทำงานของตนเองเพื่อทำให้ความคิดของผู้กำกับออกมาเป็นภาพ

อาจจะพูดได้ว่า ผู้กำกับเปรียบเสมือนวาทยากรของวงดุริยางค์ซิมโฟนี เพราะแม้ว่าเขาจะไม่ได้ลงมือเล่นเครื่องดนตรีชิ้นใดเองเลย แต่เขาก็เป็นผู้เชื่อมโยงผลงานของนักดนตรีแต่ละคนเข้าเป็นผลงานที่เป็นศิลปะให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นผู้กำหนดจังหวะ ควบคุมรายละเอียดที่หลากหลายด้วยการเลือกเน้น และสร้างความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นมา เป็นตัวแทนของผู้ประพันธ์ที่ถ่ายทอดความหมาย ดีความ และแสดงออกถึงความเป็นจริงที่สื่อทัศนะของผู้เขียนบทให้ปรากฏออกมาตามที่เขาคิด

ผู้กำกับเรื่องพระจันทร์ลายกระด่าย "อิทธิสุนทร วิชัยลักษณ์" จะถ่ายทุกฉากจากหลายๆ มุมเพื่อนำไปเลือกในเวลาตัดต่อ ผู้ช่วยคนหนึ่งกล่าวว่า "ตั้งแต่ทำงานกันมา ผู้กำกับไม่เคยกลับไป และบ่นว่าน่าจะถ่ายมุมนั้น มุมนี้ หรือต้องกลับไปถ่ายเพิ่ม มีแต่ถ่ายเกิน" ดังนั้นเมื่อถึงเวลาตัดต่อ จึงมีแต่ภาพที่ดีที่สุดโดยไม่ต้องเฟ้นเลือกภาพที่มีจุดบกพร่องน้อยที่สุด หรือภาพที่คิดว่าคนดู "คงไม่สังเกตตรงนั้น"

3. ผู้จัดการกองถ่าย (unit production manager) เป็นหน้าที่ที่สำคัญในทีมงาน เพราะต้องควบคุมและดูแลเรื่องงบประมาณ รวมทั้งดูแลการทำงานในกองถ่ายให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และอำนวยความสะดวกให้ทีมงานทุกคนมีความสุขในการทำงานเพื่อผลงานที่ดี ปัญหาทุกเรื่องต้องอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดการกอง ดังนั้นหน้าที่นี้จึงเป็นหน้าที่ที่หนักมาก ที่สำคัญต้องกล้าตัดสินใจทั้งปัญหาเล็ก อย่างเช่นเวลาตี 2 ทีมงานทุกคนเหนื่อย แต่ยังต้องทำงานกันอีกหลายชั่วโมง รัชชานิกาแพที่เสรีฟควรเป็นอย่างไร ไปจนถึงปัญหาใหญ่ๆ อย่างการทะเลาะกันระหว่างทีมงาน หรืองบประมาณที่เกินดุล

4. ผู้ช่วยผู้กำกับ (assistant director) ในกองถ่ายจะมีมากกว่า 2 คน เพราะอย่างน้อยคนแรกต้องอยู่หน้าจอมอนิเตอร์คอยฟังผู้กำกับว่า ภาพครั้งไหนใช้ได้ จุดเวลาของแต่ละครั้งเพื่อใช้ในการตัดต่อ ในขณะที่ผู้ช่วยผู้กำกับอีกคนหนึ่งคอยเตรียมนักแสดงให้พร้อม และบอกฝ่ายเสื้อผ้า และแต่งหน้าสำหรับฉากต่อไป อีกคนคอยดูการแสดง เปรียบเทียบกับบท และช่วยกำกับการแสดง คอยให้คิวนักแสดง อธิบายอารมณ์ และสถานการณ์ให้นักแสดงเข้าใจ และอีกคนก็อาจนั่งตบตากับนักแสดงในตอนต่อไป

รวมถึงการบอกคิวนักแสดงประกอบ และตรวจดูความต่อเนื่อง (continuity) ของเสื้อผ้า ต่างหู นาฬิกา ฯลฯ

5. ผู้กำกับภาพ (cameraman/director of photography) ผู้กำกับต้องอาศัยความสามารถของ ตากล้องในการผลิตงานคุณภาพ คือผู้กำกับเป็นคนออกแบบการวางกล้อง การเคลื่อนกล้องก็จริง แต่จะ ออกมาดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กำกับภาพ ผู้กำกับภาพส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าฝ่ายแสง (เช่นเดียวกับผู้กำกับภาพในละครเรื่องพระจันทร์หลายกระด่ำย ซึ่งฝ่ายแสงทำงานกันรวดเร็วมาก คือเมื่อผู้ กำกับบอก "โอเค ครับ" นั้นหมายถึงการเตรียมถ่ายจากต่อไป ช่างไฟทุกคนจะทำงานทันที ย้ายไฟ ปรับ ระดับแหล่งแสง ฯลฯ พวกเขาเชื่อว่าต้องทำอะไรบ้างในฉากต่างๆ ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทำละครเรื่องดัง กล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น)

การถ่ายทำนอกสถานที่ เรื่องแสงสำคัญมาก แต่ผู้กำกับภาพรู้ว่าแสงตอนไหนเป็นอย่างไร และรู้ ว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ได้ภาพที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม ผู้กำกับภาพแต่ละคนมีรูปแบบ (style) เป็น ของตนเอง บางคนถนัดภาพที่ให้อารมณ์โดยใช้แสงกระด้าง บางคนชอบใช้แสงนุ่มให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติ ซึ่งการเลือกตากล้องให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องเป็นสิ่งสำคัญต่อภาพลักษณ์ของละคร

6. ฝ่ายศิลป์ (art director and set director) มีความสำคัญต่อหน้าตาของละคร มีหน้าที่ตกแต่งและเตรียมสถานที่ให้พร้อมสำหรับฉากต่อไป ซึ่งนอกจากจะสมจริงแล้ว ความสวยงามก็เป็นปัจจัย สำคัญอีกด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายศิลป์ต้องศึกษาบทอย่างละเอียด เพื่อดูว่าต้องเตรียมอะไรบ้างอย่างรอบ คอบและควรเสริมอะไรบ้างเพื่อให้ภาพออกมาดูดี

ในเรื่องพระจันทร์หลายกระด่ำย มีฉากหนึ่งที่ต้องจำลองบ่อนการพนัน ซึ่งจะต้องเห็นโต๊ะไฮ-โล ทีมงานฝ่ายศิลป์จึงต้องค้นคว้ารายละเอียดของโต๊ะจากภาพยนตร์เรื่อง Casino วาดจำลองและระบุสี ต่างๆเพื่อนำสติ๊กเกอร์สีมาติด ทำตามรูป โดยใช้เวลาทั้งวัน เพียงปรากฏบนจอไม่ถึงหนึ่งนาที

7. ฝ่ายเสื้อผ้าและแต่งหน้า (wardrobe and makeup) หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายเสื้อผ้า ขึ้นอยู่กับละครแต่ละเรื่อง เช่นถ้าเป็นละครย้อนยุค ฝ่ายเสื้อผ้าก็ต้องศึกษารายละเอียดของเสื้อผ้าอย่างดี ส่วนถ้าเป็นละครร่วมสมัย ก็ต้องศึกษาแนวเรื่องและนิสัยของตัวละคร เสื้อผ้าก็เป็นหน้าตาและภาพ ลักษณ์ของละครเช่นกัน ตัวละครที่ใส่เสื้อผ้าที่ดี ช่วยดึงดูดความสนใจคนดูได้เป็นอย่างดี

ช่างแต่งหน้าและผมก็เช่นเดียวกัน ต้องศึกษาเนื้อเรื่องและนิสัยของตัวละคร นอกจากนี้พวกเขา ยังต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพราะพวกเขาเป็นคนที่ใกล้ชิด พูดคุยกับนักแสดงมากที่สุด

8. คนขับรถ (transportation coordinators) เนื่องจากการถ่ายทำละคร มักต้องเคลื่อนย้ายกอง จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง คนขับรถจึงเป็นหนึ่งในทีมงานที่สำคัญ พวกเขาต้องรู้จักเส้นทางต่างๆดี และพา ทีมงานทุกคนไปยังสถานที่ถ่ายทำอย่างรวดเร็วและปลอดภัย คนขับรถในกองถ่ายก็มักขับเฉพาะงาน กองถ่าย ทำให้พวกเขารู้จักสถานที่ถ่ายทำมาก ซึ่งอาจช่วยการหาสถานที่ได้

9.ผู้จัดการสถานที่ (location manager) มีหน้าที่หาสถานที่ถ่ายทำและดำเนินเรื่องของการถ่ายทำกับเจ้าของสถานที่ จะทำงานร่วมกับฝ่ายศิลป์ คนขับรถ ผู้จัดการ กองถ่าย เนื่องจากสถานที่บางแห่งต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ จึงต้องมีการตกลงราคากัน ผู้กำกับมีส่วนสำคัญในการเลือกสถานที่ ผู้จัดการสถานที่มักถ่ายวิดีโอมาให้ผู้กำกับพิจารณา เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา ผู้จัดการสถานที่ที่ดีต้องมีความคิดสร้างสรรค์ และช่วยประหยัดงบประมาณและเวลาในการเดินทางของกองถ่าย

10.เจ้าหน้าที่ควบคุมภาพและเสียง (video and audio control) ควบคุมการบันทึกภาพ ระดับเสียง และคุณภาพของเสียง เมื่อ "เทปเดิน!" นั้นหมายถึงเขาได้กดปุ่มอัด ซึ่งผู้กำกับจะสั่ง "5-4-3-2-.." เพื่อให้เทปเดินไปก่อน 5 วินาที เพื่อการตัดต่อ

11.นักแสดง (lead actors) เป็นตัวดำเนินเรื่อง อากัปกริยา ท่าทางที่สื่อความหมาย และเสียงพูดของนักแสดงล้วนเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่ออารมณ์ของคนดู นักแสดงต้องสวมบทบาทของตัวละครในบท โดยจะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับบท โดยดูจากภูมิหลังของตัวละคร เพื่อแสดงอย่างธรรมชาติที่สุด ซึ่งจะทำให้คนดูสามารถคล้อยตามเรื่องได้ อย่างไรก็ตาม นักแสดงจะต้องมีลักษณะพื้นฐานตรงกับที่ผู้เขียนได้บรรยายไว้ หรือ ถ้าเป็นละครแนวชีวิตประวัติ นักแสดงก็ควรมีส่วนคล้ายคนๆนั้นจริง หรือสามารถแต่งให้เหมือนได้

โดยส่วนใหญ่แล้วนักแสดงที่ได้รับความนิยม จะสามารถดึงคนดูได้ แต่ก็ต้องดูปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น เนื้อเรื่อง การดำเนินเรื่อง ภาพ เป็นต้น

ทีมงานในกองถ่ายทุกคนมีความสำคัญ คนที่คอยซังกาแฟ ล้างแก้ว ล้างจาน ก็มีความจำเป็นพอๆกับคนอื่นๆในทีมงาน เนื่องจาก"กาแฟอร่อยๆสักแก้ว สามารถช่วยให้ทีมงานทุกคนกระปรี้กระเปร่า และทำงานด้วยความสดชื่น ซึ่งเป็นผลดีต่องาน"

ขั้นตอนการสร้างสรรภาพ

การช้อมก่อนบันทึกภาพเป็นผลดีต่อการถ่ายทำละคร ซึ่งรูปแบบของการช้อม มีดังนี้
การช้อมของทีมงาน เป็นการเตรียมความพร้อมของทีมงานก่อนการถ่ายทำ เริ่มจากการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง และแนวทางการนำเสนอ (briefing) และการอ่านบทเพื่อแปลความหมายดูว่าตัวแสดงนี้พูดประโยคนี้เพื่ออะไร เพื่อทำความเข้าใจตัวละคร และสามารถกำกับนักแสดงในการแสดงออกโดยใช้โทนเสียง อารมณ์ สีหน้าได้อย่างเหมาะสม ถ้าเป็นกรณีที่ผู้กำกับเขียนบทเอง ผู้กำกับควรอธิบายให้ทีมงานทุกคนเข้าใจ เพื่อบรรลุผลในทางเดียวกัน

ส่วนนักแสดงควรทำความเข้าใจกับบท กับตัวละครของตัวเองและกับนักแสดงคนอื่นๆ

ในเรื่องพระจันทร์หลายกระด่ำย ซึ่งจะกำหนดถ่ายทำทุกวันอาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดี ในวันศุกร์ทีมงานทุกคนจะต้องเข้าประชุมที่บริษัท เพื่อพูดคุยปัญหาที่เกิดขึ้น และหาทางแก้ปัญหานั้น รวมทั้งการวางแผน และการพูดคุยถึงตารางที่จะถ่ายทำในวันอาทิตย์ต่อไป

การซ้อมก่อนถ่ายทำ ฝ่ายศิลป์ได้จัดอุปกรณ์ประกอบฉาก (props) ไว้เรียบร้อย ฝ่ายแสงจัดไฟไว้พร้อม เหลือเพียง –การซ้อมแห้ง (dry run/ walkthrough) นักแสดงซ้อมแสดง และทำความเข้าใจกับฉาก และ อุปกรณ์ประกอบการแสดง (action props) เช่นโทรศัพท์ ลองยกดูว่าใช้มือข้างไหนยก กล้องอยู่ ด้านไหน และนักแสดงเคลื่อนไหวตามตำแหน่งที่ผู้กำกับและผู้ช่วยผู้กำกับได้ซ้อมและวางไว้แล้ว (performer blocking) ในขณะที่ซ้อมทีมงานก็จะคอยดูข้อผิดพลาด และหาทางแก้ไข

-การวางตำแหน่งกล้อง (camera blocking/ stagger through) ดูว่ามุมกล้องที่วางไว้ใช้ได้หรือไม่ ภาพออกมาเป็นอย่างไร แพนมารีบทันหรือไม่ และแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเป็นหน้าที่ของผู้กำกับ ว่าต้องการให้กล้องอยู่ตำแหน่งไหน และเคลื่อนกล้องอย่างไร แต่การทำงานนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของตากล้องแต่ละคน

-ซ้อมสมมติ หรือซ้อมจริง (run through) หลังจากทุกอย่างลงตัว นักแสดงสามารถแสดงอารมณ์ สื่อความหมายได้แล้ว มุมกล้องลงตัว ก็ซ้อมเหมือนถ่ายจริงทุกอย่าง เพียงแต่เจ้าหน้าที่ด้านภาพไม่ได้กดปุ่มบันทึก (REC.) เท่านั้น ผู้กำกับจะนั่งอยู่หน้าจอมอนิเตอร์ โดยมีผู้ช่วยผู้กำกับคอยดูแลอยู่ ณ ที่ถ่ายทำ ผู้กำกับจะสื่อสารกับทีมงานด้วยอินเตอร์คอม (intercom) คอยให้คิว (cuing) ผู้ช่วยผู้กำกับและให้สัญญาณแก่ทีมงานทุกคนว่าจะบันทึกเทปแล้วให้ทุกคนเงียบ และบางครั้งก็ใช้อินเตอร์คอม กำกับ เช่น ให้นักแสดงเดินเข้ามาใกล้กล้องมากขึ้น และดูตำแหน่งที่เหมาะสมจากจอมอนิเตอร์ หรือบอกอารมณ์ของตัวละครให้นักแสดงเข้าใจ

-ตรวจดูความต่อเนื่องต่างๆ (continuity) ของเสื้อผ้า อุปกรณ์ประกอบการแสดง และทิศทาง การเคลื่อนที่ของตัวละคร เช่นฉากต่อเนื่อง ก่อนหน้านั้นตัวละครเดินออกไปทางขวาของจอภาพ ก็ควรต่อยภาพตัวละครเดินเข้ามาทางด้านซ้ายของจอภาพ ฯลฯ และเพิ่มเติมแก้ไขเล็กๆน้อยๆ ก่อนถ่ายจริง

-บันทึกภาพ (videotaping) ซึ่งจะบันทึกก็ครั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้กำกับ ผู้กำกับบางคนเมื่อมีข้อผิดพลาด จะสั่งหยุดการบันทึกทันที (cut) และแก้ข้อผิดพลาดนั้น สำหรับผู้กำกับ อิทธิสุนทร วิชัยลักษณ์มักจะให้นักแสดงและกล้องทำหน้าที่ไปจนเสร็จสิ้นการถ่ายทำครั้งนั้นๆ แล้วค่อยแก้ไขข้อผิดพลาด ซึ่งก็เป็นผลดี เพราะอาจมีข้อผิดพลาดอื่นๆอีก จะได้แก้ไขทีเดียว หรือถ้าตรงไหนดีแล้ว พอใจแล้ว ก็สามารถบอกนักแสดงว่าทำอย่างนั้นดีแล้ว

การทำงานกองถ่ายเป็นงานที่ทำกันเป็นทีม ดังนั้นทีมงานทุกคนจึงควรทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีและตรงเวลา เพราะถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถทำได้ตรงเวลา การทำงานก็อาจหยุดชะงัก หรือทำให้แผนที่ได้วางไว้ต้องเปลี่ยนแปลง นอกจากการทำงานที่มีคุณภาพจะทำให้กลไกเคลื่อนไปได้แล้ว บรรยากาศในการทำงานก็เป็นสิ่งที่สำคัญ การที่ทีมงานต้องอยู่ด้วยกันเกือบตลอด 24 ชั่วโมง อาจทำให้เกิดความเครียด คนทำงานกองถ่ายจึงควรเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งนอกจากจะทำให้บรรยากาศในการทำงานดีแล้ว ยังทำให้ตัวเราเองไม่เครียดจนเกินไปอีกด้วย